

HENRI STORCK DE CINEAST ALS GETUIGE VAN ZIJN TIJD

Henri Storck (1907) en Charles Dekeukeleire zijn de historische boegbeelden van de Belgische film. Henri Storck leerde het vak in de jaren 30 in de Franse filmstudio's als set-fotograaf, scriptboy en regie-assistent. Hij is de cineast van talrijke documentaires, films over kunst, reportages en enkele sociaal geëngageerde films waarvan *Misère au Borinage* (in samenwerking met Joris Ivens) de meest bekende is. Officieel was hij voor *Vrijheren van het woud* (1958), de film die door Leopold III begeleid werd, afgevaardigd-producent, — feitelijk de cineast. In 1986 realiseerde Robbe De Hert een film over hem, *Henri Storck, cineast*, waarin hijzelf vertelt over zijn leven en carrière. Robbe De Hert was zo vriendelijk het script van zijn film (die we intussen op tv gezien hadden) ter inzage te geven, waaruit we dit portret hebben samengevat.

Storck groeide op te Oostende, rond de eeuwwisseling een der

mondaine badplaatsen in Europa, waar behalve Leopold II en de sjah van Perzië ook Lord Byron, Victor Hugo, Peter Tchaikowsky, Karl Marx en Friedrich Engels beroemde badgasten waren. Op de affiches van het Casino de namen van Caruso en Chaliapine, Ysaye en Casals, Saint-Saëns en Strauss. Dat is het décor van de kust, aan de andere kant is er de zee.

De ouders van Storck hebben een schoenzaak. En aan de overkant van de straat komt een bioscoop, zeg maar cinemazaal: de magie van de stomme zwartwitfilm, begeleid door de pianist. 's Avonds als alles stil geworden is, hoort Storck in de verte het getingel van de piano.

Hij is 6 of 7 jaar als hij met zijn ouders gaat kijken naar *Quo vadis?* en als de Romeinse strijdwaagens met hun witte paarden van uit het scherm de zaal in rijden, huilt het jongetje van schrik. 'Mijn cinematografisch doopsel', zegt Storck. Later krijgt hij als speelgoed een kleine projector cadeau, nog later een *Pathé Baby* waarmee hij voor zijn vriendjes de films van Charly Chaplin pro-

jecteert. En nog later gaat hij zelf filmen op zwartwit-omkeerfilm 9 1/2 mm.

Een onvergetelijke herinnering is voor Storck het marionettentheaterje dat zijn vader voor hem maakt. Hij kon er zelfs overstromingen en branden in *spelen*. Hij heeft ooit voor de familie een voorstelling van drie uren gegeven en toen hij van achter de poppenkast weer tevoorschijn kwam, bleek dat iedereen gaan wandelen was. 'Wellicht de verklaring voor het feit dat ik nooit fictiefilms (behalve die ene dan) heb durven maken,' zegt hij nu.

Storck is opgegroeid in de wereld van de schilders. Elke namiddag ging hij Ensor goedendag zeggen, die dan harmonium speelde, praatte over kunst en zijn verzameling tekeningen toonde.

In 1928 richt hij te Oostende een filmclub op, nadat hij te Brussel *Moana* van Flaherty gezien heeft. Bij de eerste *stichtende leden* zijn Léon Spilliaert, Constant Permeke, Félix Labisse, de beste vriend van Henri, en James Ensor die voor de club elk jaar enkele etsen per Amerikaans opbod laat verkopen. Beroemde buitenlandse cineasten worden uitgenodigd zoals René Clair die *Les deux timides* persoonlijk komt voorstellen, evenals zijn filmessay over de Eiffeltoren. Georges Lacombe heeft te Parijs een film gemaakt over de armenbuurten, op de geslechte wallen, *La zone*, die op Storck een sterke indruk maakt en hem zal inspireren tot zijn sociale documentaires.

Tenslotte zal Storck cineast willen worden. In een interview met R. Maelstaf (1971) (*gecit. in NoDVF*) vertelt hij dat hij zich niet in de schoenhandel van zijn ouders wil nestelen, maar een kunstenaar wil worden, — zonder evenwel over voldoende talent te beschikken om schrijver, schilder of musicus te worden. 'Mijn keuze en bestemming: een actieve getuige te zijn van deze tijd. Dit zal ik bereiken, dank zij een universeel uitdrukkingmiddel: de film. Mijn rol zal er een zijn van sociale en morele aard. Om dat te bereiken zal ik me gedurende enkele tijd materiële be-

perkingen moeten opleggen. Studie en initiatie tot de filmtchniek, volledig geestelijke onafhankelijkheid, documentatie, effectieve samenwerking met denkers en specialisten, alle inspanningen moeten gericht zijn op mijn doel zonder enige verspilling van mijn krachten.'

Dank zij Léon Moussinac (*Naissance du cinéma*) leert hij te Parijs de cameraman Boris Kaufman kennen die hem de bediening van de portabele Kinamo-camera verklaart, waarmee hij dan zijn eerste film zal draaien (1929), *Beelden van Oostende*. Hij werkt met de thema's van zijn vrienden-schilders maar voegt er iets aan toe: de beweging, — iets waarover iedereen opgetogen was.

Hij gaat actualiteitsreportages maken voor *Eclair Journal* en *Paramount* over de stad Oostende wat hem de titel oplevert van *ciné-graphiste officiel de la Ville d'Oostende*.

Henri Storck wordt in zijn stad een bekende figuur en weldra ook in de wereld van de film wanneer in 1930 te Brussel een *congrès du cinéma indépendant* georganiseerd wordt, waar hij beroemdheden van zijn tijd ontmoet zoals Joris Ivens, Jean Painlevé, Jean Vigo, Hans Richter, Jean Lods, Thorold Dickinson en Germaine Dulac, de directrice van *Gaumont* die hem gelegenheid geeft in de studio's van *La Victorine* te Nice te werken, — waar hij zijn ontslag geeft als hij merkt dat hij gaat bevorderd worden. Hij wilde niet een assistent-directeur van een studio worden, maar cineast. Storck is in de jaren 30 zeer veel te Parijs waar hij opgenomen wordt in het bruisende artistieke leven van die tijd: Vigo, Lods, Ivens en ook Luis Bunuel introduceren hem in de *Association des écrivains et artistes révolutionnaires* waar hij ook André Breton en Louis Aragon, ontmoet; dat is voor hem de tijd van zijn politieke initiatie.

1932: *Geschiedenis van de onbekende soldaat*, een pacifistische film over koortsachtige herbewapening en het utopische Kellogg-pact dat de oorlog buiten de wet stelde. De prent wordt in Frank-

1952. Henri Storck in gezelschap van medewerkers aan Het banket der smokkelaars. Vlnr.: Léo Chanel (producent), Paul Frankeur (acteur), Charles Spaak (scenarist), Josée Zendel (Ecran Français), Henri Storck, Eugen Shuftien (een vermaard cameraman uit die periode), Jean-Pierre Kérien (acteur) en Daniel Ivernel (acteur). (Filmmuseum, Brussel).

Ca. 1950. Henri Storck in gesprek met de kunsthistoricus Jean Cassou. H. Storck realiseerde verscheidene oorspronkelijke en succesrijke films over kunst. Op de achtergrond het beroemde Le déjeuner sur l'herbe (Manet). (Filmmuseum, Brussel).

rijk verboden omdat ze geëtiketteerd wordt als smadelijk voor het Franse leger.

In 1933, de grote economische crisis met massale werkloosheid, krijgt Storck een brochure te lezen van Dr. Hennebert over de ellende in de Borinage, *Comment on crève de faim au Levant de Mons*. Piet Vermeylen stelt aan Storck voor een film te draaien over de gevolgen van de grote mijnstaking van 1932, wat hij als een uitdaging beschouwt zonder zich evenwel tegen het onderwerp opgewassen te voelen. Daarom doet hij een beroep op Joris Ivens, zijn oudere collega. De volksdokter Hennebert zal hen begeleiden. Er is (natuurlijk) geen geld; wat geëtiketteerd is wordt besteed aan de filmpellicule. Er worden in erbarmelijke omstandigheden de meest verbijsterende beelden gefilmd. Armoede, maar wel smerige, mensonwaardige armoede. De lonen werden verlaagd, er werd honger geleden en ook kou terwijl de kolenstocks steeds groter werden. Storck, Ivens en hun vrienden werkten gratis aan de film die verder gefinancierd werd door Vermeylen,

Thirifays (de secretaris van een Brusselse cinéclub) en hun vrienden, — en grotendeels door een mysterieuze mecenas die onbekend wenste te blijven en dat ook bleef tot in 1974. Hij was een van de rijkste heren van De Panne en zijn mausoleum is op het kerkhof van zijn stad nog steeds te zien. Zijn naam was Calmeijn.

Einde van de jaren 30 draait Storck, eigenlijk zonder geld, op voorstel van Maurits Naessens twee films voor de *Belgische Werkliedenpartij*: één over de begrafenissen van de socialistische staatsman Emile Vandervelde (1938), *De patroon is dood*, één over de socialistische 11 juli-viering te Kortrijk (1939), *Voor recht en vrijheid*.

In 1944 realiseert Storck een project dat reeds van 1936 dateert: *Boerensymfonie*, een documentaire over het leven op het platteland, waarvan hijzelf zegt dat het zijn favoriete film is, 'samen met een andere opdrachtfilm: de biografie van een beroemde Vlaamse schrijver, die ook sterk beïnvloed was door de natuur, *Herman Teirlinck* (1953)...'

Na de oorlog gaat Storck door met het maken van documentaires over het kusttoerisme, jeugdige delinquenten, carnaval, de Belgische handelsvloot, de staalindustrie enz., een tiental reportages voor de BRT over Kongo, Argentinië, Brazilië e.a. landen, films over kunst (samen met Paul Haesaerts) en eindelijk ook een (de enige) speelfilm, *Het banket der smokkelaars* (1952), naar een scenario van Charles Spaak en onder supervisie van André Cayatte.

Op initiatief van Leopold III wordt, in 1956, het project opgezet een film te maken over de fauna en flora van Congo en de pygmeeën van equatoriaal Afrika. Op de generiek is Henri Storck vermeld als afgevaardigd-producent, scenario: Karel Jonckheere (Nederlands) en Max-Pol Fouchet (Frans). De film kent een groot succes over de hele wereld, inclusief de Sovjet-Unie en de Volksrepubliek China.

In 1964 neemt Storck het initiatief tot de oprichting van een internationale vereniging van documentairen waarbij zich naast de oude garde ook de jonge cineasten van de *cinéma vérité* aansluiten.

In de jaren 70 amuseert Storck zich met een reeks folkloristische films over Aalst, Veurne, Binche. In 1985 (Storck is dan 78) realiseert hij, samen met Patrick Conrad, een film over zijn jeugdvriend *Constant Permeke*.

In de documentaire van Robbe De Hert vertelt Storck een jeugderinnering aan het slot van de film (die ik een beetje inkort). 'Ik was 12. Op zekere dag vind ik op school mijn mooie regenjas niet meer. Mijn ouders verwittigen de studieprefect en die waarschuwt de politie met als resultaat dat ik weken aan een stuk met een brave politieagent moet meelopen: huiszoekingen bij de ouders van mijn klasgenoten. De voorkeur van de politie ging naar de armste families (de kinderen uit de bourgeoisie werden verondersteld eerlijk te zijn) zodat ik in huizen kom waar een misère heerst die me verbijstert, waarvan ik geen idee had

dat ze bestond. Ik ben onthutst over het effect dat de agent heeft op de moeders van de kinderen die van diefstal worden verdacht. Ze krijsen dat het niet waar is, zijn verontwaardigd, huilen van schaamte. Ze moeten hun miserabele kasten leeg maken, voddengoed dat een walgelijke stank verspreidt. Ik had geen idee van dergelijke dramatische situaties en ze hebben me verschrikkelijk geschokt. Nooit ben ik die smartelijke herinnering kwijt geraakt. Het is wellicht die ervaring, kwetsend voor een kind dat in welstand en comfort is opgegroeid, die me ertoe geleid heeft me te bekommeren over het lot van de eenvoudigen en van hen die straatarm zijn.'

Vorig jaar werd Henri Storck 80, een heer in de stad van de Belgische film. (kvd)